

Magyar—szovjet tárgyalások

Szerdán hazaérkezett az a magyar delegáció, amely Derzsi András közlekedési, hírközlési és építészeti miniszter vezetésével Moszkvában folytatott megbeszéléseket. A tanácskozások során áttekintették az együttműködés lehetőségeit; szó volt például a szovjet fél bevonásáról a budapesti metróépítésbe. Megegyeztek az átrakás nélküli belvízi hajózás feltételeinek megteremtéséről és a szovjetunióbeli szállodák, illetve egyéb

létesítmények építésében való magyar részvételről. Tanácskoztak a légügyi kapcsolatok továbbfejlesztésének kérdéseiről, valamint a vasúti forgalomban tapasztalható nehézségek áthidalásáról. Derzsi András partnereivel megállapodott szovjet és magyar vállalatok közötti kapcsolatok korszerűsítéséről, továbbá megbeszéléseket folytatott a KGST kereteiben végzett tevékenységek megújításáról. (MTI)

Munkalátogatás a párlbizottságon

Tegnap, szerdán a gödöllői pártbizottság vezetői Szedre látogattak. Meghallgatták Székely Sándornak, az MSZMP Szeged Városi Pártbizottság első titkárának tájékoztatóját, amely az elmúlt év októberében megrendezett városi párttervezet előkészítéséről, a fórumon elhatározottokról szólt. A gödöllőiek ez év áprilisában tartják meg pártértekezletüket, így az itt tapasztaltak a feltett kérdésekre kapott válaszok segítségével nyújthatnak számukra.

Romlottak a reform esélyei

Párttagok vitaforum — Levél a KB-tagoknak

tüntetik föl véleményüket a „hallgatók többség” véleményeként.

Keserű Imre középiskolai tanár elmondta, egyáltalán nem keltett megütközést benne, hogy Pozsgay Imre nyilvánosságra hozta a véleményét 1956-ról, ellenkezőleg, üdvözlö. Megütközést keltett viszont a pártfőtitkár és más pártvezetők reagálása. Tudományos témát nem lehet politikai, személyes, hatalmi harci kérdéssé degradálni. Ugyancsak abszurd módszer valamiféle lila értelmiségi gözként föltüntetni a reformigényt, olyannak láttatni, mint ami nem érdekli a tömegeket. Mindeddig észérveket használtak a reformerek, amire a „rendparti” indulatosság felelt. Ezeket az indulatokat nem csitították, inkább szították egyes pártvezetők nyilatkozatai, ami megegyedhetlen.

Lovász Józsefnek, a Csongrád megyei pártbizottság munkatársának véleménye szerint a növekvő társadalmi elégedetlenség („ár-

sokk”), a legitimációs válság, a párt megosztottsága, az új politikai szerveződésekhez való viszony tisztázatlansága („kölcsonös félelem”) is csökkenti a reform esélyeit. A párt reformja elodázhatatlan, újra kell definiálnia önmagát. Addig is, amíg nincs új — stratégiai és rövid távra szóló — pártprogram, következetesen reformirányú állásfoglalásokra lenne szükség.

A további véleménymondók más-más megközelítésből, de megerősítették a vita fő témaiban kialakult álláspontokat: a reformesély — és a párt tekintélye — csökkent; a pártreform halaszthatatlan, sürgősen tisztázni kell, hogy a bizonyságot kapott új vezetők közül kik a reformmelkötelezettek, és kik azok, akik reformretorikával leplezik konzervativizmusukat.

A jelenlevők levelet fogalmaztak meg, amelyet a holnapi KB-ülésnek, s a Csongrád megyei KB-tagoknak juttatnak el. A levélben a következőket írták:

„A Központi Bizottság mindmáig képtelennek bizonyult valódi koncepcionális döntésekre a reformokkal kapcsolatban. A párt belső reformjának csak egyes részeit és azokat is időben egymástól elszakítva bocsátották tagsági vitára. Újrateremtődött a bizalmi válság a párttagság körében. A pártszakadás veszélye is fennáll — mielőtt még az álláspontok tisztázódhat volna. A pártban továbbra sincs tényleges politizálás, ezért nem is vált felismerhetővé a reform pártion belüli bázisa.

Aggasztó jelenség, hogy a továbbbővülő régi mechanizmusok és beágyazódások megkönnyítik a konzervatív-dogmatikus szerveződések a pártban, valamint a párt mentén. A „rendparti” visszarendeződés veszélye erősödik.

Egyetértünk azzal, hogy a történelmi albizottság nyilvánosság elé tárta munkájának részeredményeit; ugyanakkor megengedhetetlennek tartjuk, hogy politikai alternatívákat mérlegelő viták helyett ezt használják fel a pártvezetésen belüli hatalmi küzdelem eldöntésére.

Meggyőződésünk, hogy demokratikus viták a pártion belüli nyílt politizálás révén a ma még akarva-akaratlanul a reformmal szembehelyezkedő párttagok jelentős része is meggyőződhet lenne a reform szükségességéről.

Mindezek szellemében követeljük:

1) Az MSZMP Központi Bizottsága február 10-ei és február 20-ai ülésének vitája kapjon teljes nyilvánosságot!

2) A megtárgyalandó kérdésekben a Központi Bizottság mindkét ülésén hozzanak határozottan reformirányú döntéseket!

3) Olyan fontos stratégiai kérdésekben, mint például az új politikai szervezetekhez való viszony, a párt reformja, az MSZMP tevékenységének irányai a többpártrendszer keretei között, alakítsanak ki politikai alternatívákat, és ezeket rövid időn belül bocsássák pártvitára. E nyilvános és teljes körű vita alapján készüljön új pártprogram, amelynek végső megformálásához elengedhetetlen egy új választási rend alapján összehívott rendkívüli pártértekezlet vagy pártkongresszus megtartása még 1989-ben. Ezek nélkül senki nem hívhatkozhat a párttagság többségének véleményére, akaratára!”

A betétek titkosak, adómentesek

Január utolsó hetében a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa törvényerejű rendeletet fogadott el a takarékbetétekről. Az új törvényerejű rendelet tulajdonképpen módosítás, a takarékbetétekről és a betétek jogairól majd négy évtizeddel korábban, 1952-ben elfogadott tv.-t váltja fel. Igazság szerint nem a takarékbetétéről és a betétekről szóló paragrafusok avultak el, hanem a pénzügyi-banki környezet változott oly nagy mértékben, hogy szükségessé vált az újbóli szabályozás.

A legfrissebb idevágó változás: a bankreform kiteljesedése napirendre tűzte a gazdálkodó és a lakossági szféra pénzügyeinek kereskedelmi bankoknál történő intézését. Ez január elseje óta történik: a jelenlegi és a majdani újabb kereskedelmi bankok jogosultak a lakosságot mind passzív, mind aktív bankműveletekkel kiszolgálni. Azaz: betéteket fogadhatnak el a lakosságtól, hiteleket, kölcsönöket nyújthatnak magánszemélyeknek. Tulajdonképpen ebből a változásból is levezethető az új törvényerejű rendelet megalkotásának szükségessége.

Megszűnik a betétgyűjtés monopóliuma

A múlt év végéig a lakossági banktevékenység az OTP és a takarékszövetkezetek monopóliuma volt, s minthogy az OTP a Pénzügyminisztérium szakvállalataként működött, a betéti és a hitelkamatok mértékét az alapító képviselőtestület állapította meg. A részvénytársasági formában működő kereskedelmi bankok önállóak, s noha részvényesek között a Pénzügyminisztérium is szerepel, a kereskedelmi bankoknak nem adhat utasításokat, jogköre csak a szakfelügyeletre vonatkozik. A monetáris irányítás keretében viszont a Magyar Nemzeti Bank elnökének kamatmeghatározási joga van. Az idei évre az MNB elnöke kamatplafonokat rögzített: az 1 éven belüli lejáratú betétek kamatplafonja évi 12%, az 1-3 évre lekötött betéteké pedig évi 20 százalék. Lényeges momentum, s ez része az új szabályozásnak, hogy a lakossági bankműveletek végzésében közreműködő bank a kamatplafonokon belül önállóan állapíthatja meg az egyes betétfajták kamatfeltételeit, amelyeket — ha a betétet szerződésben kötötték — egyoldalúan is módosíthatnak. (A betétes viszont nem köteles a módosítást elfogadni).

Az egyoldalú módosítás lehetőséget ad arra, hogy a bankok rugalmas kamatpolitikát érvényesíthessenek, a kamatlábak a pénzügyi körülmények figyelembevételével a kamatplafonon módosíthatóak. (Nyilván felfelé, mert az infláció erőteljes mérséklődésének „veszélye” a mostani évtizedben nem fenyeget.)

A betétek titkosak maradnak

Ugyancsak lényeges, hogy a betétgyűjtés decentralizálása közepette is érvényben maradnak a takarékbet-

tétek alapvető jellemzői: a betétek titkosak, adómentesek, nem évülnek el, és visszafizetésüket az állam szavatolja.

Az ügyfelet, a lakosságot az új törvényerejű rendeletben foglalt szabályozásból kizárólag az érdekli, hogy betétként elhelyezett pénzmegtakarításai — a kamatok közvetítésével — meg tudják-e őrizni reálértéküket. A lakosság pénzmegtakarításai hajlandósága — bár helyesebb lenne készségről és képességről beszélni — az utóbbi években csökkent. Ennek okai között előkelő helyen szerepel az a tény, hogy ebben az évtizedben a fogyasztói árindex minden esztendőben magasabb volt, mint a lakossági betétek átlagkamata, következésképpen 1980 óta a reálkamatláb negatív jellegű. (1988-ban pl. a betétek átlagkamata 12,6 százalék volt, a reálkamatláb pedig kb. mínusz 3 százalékos.)

Az elmúlt esztendő negatív tapasztalataiból. okulva — a kamatozó betétállomány csökkent — általában minden betétfajta kamatlába emelkedik. (Egyes esetekben az 1988. évi kamatprémium kamatlába történő beolvadásával.) A látraszólo betétek évi nyolc, az 1-2-3 évre lekötött betétek 13,5-14-15 százalékkal kamatoznak, a takaréklévélet betétek 1 éves lekötésnél 14 százalékkal indulnak, s évente 0,5 százalékponttal emelkedve a 6. év után eljutnak a 16,5 százalékgig. Évi 10 százalékra emelkedett az átutalási betét kamatlába. Mindezek nettó kamatok, mert a kamatok utáni 20 százalékos mértékű adót a pénzintézetek 1989-ben is magukra vállalják. (Az 1988. évi betétállomány kamata után az OTP 9 milliárd forint ún. forrásadót fizetett.)

A kamatlábak nem érik el az inflációs rátát

A már meghirdetett kamatmértékekből arra lehet következtetni, hogy a lakossági betétek átlagkamata az 1988. évi 12,6 százalékról kb. 14-15 százalékra emelkedik. Jóval nehezebb a reálkamatláb jellegét prognosztizálni, mert annak meghatározója a fogyasztói árindex alakulása lesz.

Az valószínűsíthető, hogy a betéti kamat legalább 1 százalékkal alacsonyabb lesz az árindexnél, bár az 1988. évihez képest ugyan a negatív reálkamatláb mértéke csökkenni fog, de ez a javulás csak statisztikailag mutatható majd ki, a lakosság, a betétes aligha érzékeli, hogy pénzmegtakarítása kevésbé devalválódik.

Több okból sem valószínűsíthető, hogy a betéti ka-

matok és az átlagkamatszint jelentős emelése, a várható inflációs rátahoz való felzárkózása növelni fogja a lakosság betétmegtakarításait. Vannak ugyanis olyan befektetési lehetőségek is, amelyeknek hozama pozitív reálkamatot eredményez. Az elmúlt esztendő második felében kibocsátott új kötvények már 20 százalékos — nettóban 16 százalékos — kamatot fizetnek, sőt megjelent az első 20 százalékos meghaladó bruttó kamathozam — megközelítően nettó 20 százalékos hozamot kínáló kötvény. (Hátrányuk viszont az átlag 5 éves lejárata, s közben többnyire árfolyamvesztéssel forgathatók). Versenyárak a 3-6-9 havi lejáratú kibocsátott kincstárjegyek is, amelyekből idén legalább 10 milliárd forint összegű kibocsátás lesz.

A megtakarítási hajlandóság alakulásánál mégis annak van perdöntő jelentősége, hogy a lakosság összes pénzbevitelének növekedése, már a második esztendőben nem tud lépést tartani a fogyasztói árszint növekedésével. Egyébként bizonyíthatóan megnőtt az áru- és szolgáltatás-vásárlások készpénzszükséglete, beleértve ennek rövid távú készpénzkészletét. Hiába áll rendelkezésre a tavalyinál sokkalta több — betétek el fogadása — bank- és postafiók, emelkednek a kamatlábak, az említett körülmények, tények azt sugallják, hogy az idei évben sem növekszik a lakosság bankokban kamatozó pénzmegtakarítása.

G. I.

Patthelyzetben?

Mit akart a rendeletfogalmazó? címmel a Délmagyarország február 7-ei számában foglalkoztunk a lakásmobilitást gúzsba kötő, nehezen értelmezhető új jogszabállyal. Olvasónk — ehhez kapcsolódóan — saját kellemetlenségeit vázolva hozzászólt küldött levelében. Sorait az állampolgári kizsákmányolás példájaként köztőljük. A jogszabályalkotók félreérthető megfogalmazásai, avagy előre be nem jelentett szándékai ilyen leletetlen helyzetet idézhetnek elő. Ha kis országunk a jogállamiság felé határozott lépéseket kíván tenni, az ilyen jelenségek tapasztalatait is minél előbb figyelembe kell venni.

1988. december 27-én adtuk be készpénzes pályázatot egy magánházra az algyői takarékszövetkezetnek. Egyidejűleg felajánlottuk a szövetkezetnek megvételre 2 szoba hallos OTP-lakásunkat. December 29-én megkaptuk a magánházra a vevőkielölő határozatot. 1989. január 9-én a szövetkezet szakértő megnevezésű lakást, megvásárolhatónak találták. Közben beszereztünk minden igazolást, ami

a lakás eladásához kell. (December 30-án kifizették a lakás hátralévő OTP-kölcsönét, illetve az 55 százalékos, hiszen 45 százalékos elengednek — így a lakás tehermentessé vált.)

Hamarosan megtudtuk, hogy a ház vásárlásához a két gyermekünk után még járó szociálpolitikai kedvezményből csak a decemberi összeget vehetjük igénybe, 90 ezer forintot, nem pedig a januárban felémelt, a 140 ezer forintot. Egy hét múlva az is kiderült, hogy a szövetkezet nem veszi meg a lakást, mert nem adhat sem szociálpolitikai kedvezményt, sem hitelt, tehát félő, hogy a nyakán marad. Azt javasolták, adjuk el szabadforgalomban.

Igen ám, de 1-2 hét alatt lehetetlen vevőt találni rá, mert mindenki az OTP-átvállalásos lakásokat keresi, hogy minél kevesebb készpénzt kelljen leszurkolnia. A mi lakásunk viszont tehermentes.

A következő elképzelés az volt, hogy visszadjuk az OTP-nek. Igen, csak hogy a jogszabályváltozások ezt a lehetőséget is eltörölték. Az

OTP azért nem veszi meg a lakást, mert mi nem töltjük ki a lakást, tehát a mi lakásunk következő tulajdonosának nem adhat sem szociálpolitikai kedvezményt, sem hitelt. Így viszont félő, hogy nem tudja eladni a lakást. Annnyit váltak, hogy adjunk be egy lakásfelajánlási papírt, majd egy bizottság eldönti, hogy megvásárolják-e vagy sem. A legutolsó variáció az áthidaló kölcsön lett volna, hiszen azt megtoldva egy csomó rokon, barát, kölcsönös ki tudnánk fizetni a házat, s a lakás eladását csak két éven belül kellene megoldani. Sajnos, már áthidaló kölcsönt sem adnak.

Úgyünk a következő kérdéseket veti föl: 1. Jár-e szociálpolitikai kedvezmény az állampolgárnak, ha ő teljesíti a rá kiszabott feltételeket — tehát gyermeket hoz a világra — vagy sem? 2. Büntethető-e az állampolgár azzal, hogy az OTP által épített és eladott házakban a 3. emeleti fölfelé lakik? Ez is hivatkozási alap ugyanis az OTP-nél, hogy előlött nem vesz meg lakásokat, mert nem tudja el-

adni. (A környékünkön a legtöbb 4. és 5. emeleti lakás többször is gazdát cserélt már, nagy részük az OTP-n keresztül.) 3. Papírokkal igazolhatóan még decemberben megkezdett ügyekben büntethető-e az állampolgár azzal, hogy megváltoztak a jogszabályok, a hivataloknak nem áll módjukban az eredeti feltételek szerint lebonyolítani az ügyeket? 4. Miért az egyes lakáshoz kötik a szociálpolitikai kedvezményt, miért nem az állampolgárnak jár az? 5. Mi a megoldás?

Természetesen nem a takarékszövetkezetet vagy az OTP-t hibáztatom a jelenlegi helyzetért. Ők is kénytelenek alkalmazkodni a megváltozott jogszabályokhoz. Jó volna, ha az vállalná a következményeket, aki a változtatásokat kieszi. Higgyék el, nem passzióból akarunk magánházat venni, hanem mert a két szoba, hallos lakás négyünknek is kicsi lesz lassanként. Idős, beteges szüleinket nem tudjuk támogatni, magunkhoz venni, mert nincs hová... Horváthné Szálpál Mária Szeged, Hont Ferenc u. 10/B.

Cikkünk visszhangja